

Laskowski, Władysław

Decentralizacja uprawnień jako czynnik aktywizacji

Notatki Płockie 15/2-56, 29-30

1970

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Poparcie dla tak przyjętych kierunków działania są m. in. prace prof. Mrzygłoda oraz prof. St. Leszczyckiego, przewodniczącego Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN. Wydaje się, że pierwsze lata realizacji planu przestrzennego rozwoju województwa dostarczyły znacznie więcej elementów, skłaniających do weryfikacji dotychczasowych za-

łożeń. Na tym tle wyłania się potrzeba przystąpienia do bardziej szczegółowych opracowań w ramach poszczególnych podregionów i określenia wzajemnych powiązań między powiatami oraz z sąsiadującymi ze sobą podregionami. Przygotowania do realizacji kolejnego planu 5-letniego potrzebę tę potęgują.

REGINA KANIEWSKA

Z działalności ORN w Tarczynie

W ostatnim okresie Osiedlowa Rada Narodowa koncentrowała swoją działalność na rozbudowie urządzeń komunalnych, jak wodociągi, kanalizacja, modernizacja oświetlenia ulic, wymiana nawierzchni ulic, budowa chodników, przebudowa rynku, zakładanie zielenicy i kwietników. Realizowane zadania wynikały z programu wyborczego Osiedlowego Frontu Jedności Narodu za okres kadencji 1965—1969.

Osiedlowa Rada Narodowa, działając w oparciu o uchwalane corocznie plany, opracowane na podstawie planów gospodarczych, realizowała poszczególne zadania w miarę posiadanych środków finansowych nie tylko budżetowych, ale poszerzonych partycypowaniem miejscowych instytucji i wkładem ludności.

W ostatnim okresie łączna wartość czynów społecznych wyniosła 785 tys. zł, w tym wkład miejscowych instytucji 418 tys. zł, co przy ogólnej liczbie mieszkańców 2178 osób, czyni 360 zł na jednego mieszkańca.

Uzyskane środki uzupełniły budżet osiedla i wpłynęły poważnie na wykonanie takich zadań, jak położenie 2236 m² nawierzchni brukowej, 1080 mb chodnika, przebudowę rynku o powierzchni 5380 m², budowę dalszych odcinków wodociągu o długości 2900 mb, kanalizacji deszczowej długości 788 mb, uzupełnienie oświetlenia ulicznego 45 lampami rtęciowymi, założenie 0,7 ha zieleni oraz budowę gazociągu o długości 4500 mb.

Włączenie do współpracy i świadczeń szerokich mas społeczeństwa zawdzięczamy aktywności poszczególnych komisji, członków Prezydium ORN i komitetów blokowych.

Z każdym rokiem rosną nowe zadania, których realizacja może nastąpić przy wspólnym wysiłku społeczeństwa i miejscowych instytucji. Postanowiliśmy zatem w dalszym ciągu pozytywnie do współpracy jak najszerzej aktywować, a przede wszystkim **młodzież zrzeszoną w organizacjach ZMS i ZMW, które powinny stać się ośrodkiem inicjatywy społecznej.**

W ramach czynów społecznych zamierzamy wybudować remizę strażacką, adaptować obecny Dom Ludowy na Dom Kultury, urządzić basen kąpielowy, lodowisko, boisko sportowe itp.

Najbardziej dotkliwym przypadkiem w ostatnim okresie był dla nas pożar dwóch budynków mieszkalnych, w wyniku którego 14 rodzin pozostało bez dachu nad głową. Stanęliśmy wobec bardzo poważnego problemu, ale dzięki pomocy finansowej Prezydium Wojewódzkiej i Powiatowej Rady Narodowej wybudowaliśmy dwa budynki awaryjne o 12 mieszkaniach, do których już w grudniu wprowadzono pogorzalców. Należy podkreślić, że poparcie jednostek nadrzędnych w rozwiązywaniu często trudnych spraw odgrywa bardzo istotną rolę.

Podsumowując wykonanie zadania i biorąc pod uwagę nowe zamierzenia, należy podkreślić duże oszczędności uzyskiwane dzięki zastosowaniu systemu gospodarczego w wykonywaniu większości robót. Prace prowadzone systemem gospodarczym, pod fachowym nadzorem, są wykonane terminowo i tanio. Budowę wodociągu, gazyfikację, częściowo kanalizację oraz prace brukarskie wykonywaliśmy wyłącznie systemem gospodarczym.

WŁADYSŁAW LASKOWSKI

Decentralizacja uprawnień jako czynnik aktywizacji

Prowadzona od kilku lat w województwie warszawskim polityka przekazywania uprawnień rad wyższego stopnia do miejskich rad narodowych ma tak swoich zwolenników, jak i przeciwników. Pomijając zawsze występujące w takich przypadkach za i przeciw trzeba

stwierdzić obiektywnie, że tzw. **decentralizacja uprawnień podnosi rolę gospodarzy miasta, tj. prezydiów mrn. nie stanowiących powiatów, a także zwiększa zakres odpowiedzialności i troski o sprawy miejskie.**

Dla przykładu należy wymienić przekazanie następujących zadań:

- * utrzymanie liceów ogólnokształcących i ich internatów w zakresie wydatków rzeczowych, osobowych, bieżących i kapitalnych remontów oraz finansowania stypendiów dla uczniów szkół ogólnokształcących,
- * remonty bieżące i kapitalne placówek służby zdrowia: żłobków, ośrodków zdrowia, przychodni rejonowych.

Przekazanie tego rodzaju zadań na szczebel miejski było słuszne ze względu na głębsze rozpoznanie potrzeb tych jednostek, czy też zakładów budżetowych przez prezydium miejskich rad narodowych. Z kolei pozwoliło na bardziej oszczędne i prawidłowe gospodarowanie środkami finansowymi bezpośrednio w mieście, niż uprzednio z odległego o kilkanaście czy kilkadziesiąt kilometrów resortowego organu prezydium powiatowej rady narodowej.

Do pełni szczęścia jest jednak zawsze daleko, również i w tych sprawach. Miejskie rady narodowe otrzymały zadania (budynki, środki finansowe itp.) i uprawnienia (podejmowanie decyzji w zakresie przeprowadzania remontów, zatrudniania pracowników itd.). Jednak środki finansowe na wykonanie niektórych zadań, a w szczególności remontów bieżących i kapitalnych szkół, przedszkoli i żłobków przyznawane są w zbyt małych, a nawet niedostatecznych kwotach. Cóż może zrobić nawet najlepszy „gospodarz” jeżeli otrzyma rocznie 100—150 tys. zł na remonty kapitalne 5 szkół podstawowych? Wprawdzie remonty kapitalne przeprowadza się raz na kilka lat, ale jak można wykonać remont kapitalny budynku szkolnego, którego wartość wynosi 5—7 mln zł, za kwotę 150 tys. zł?

Drugie zagadnienie — to sprawa zależności personalnej. Jak wiemy, prezydium miejskie rad narodowych mają prawo zatrudniać tylko pracowników fizycznych (sprzątaczkę, woźny, kucharkę) w szkołach podstawowych, przedszkolach i żłobkach. Nie mogą zatrudniać, a wydają jedynie opinie co do zatrudnienia kierowników tych jednostek. Dla innych pracowników, tj. nauczycieli, sekretarek w szkołach, opiekunek, pracowników administracyjnych w przedszkolach pracodawcami są kierownicy wydziałów oświaty, kultury prezydium powiatowych rad narodowych. Dla salowych i pracowników administracyjnych w żłobkach miejskich pracodawcami są kierownicy wydziałów zdrowia i opieki społecznej prezydium powiatowych rad narodowych. Występuje tu zatem trójstopniowa zależność personalna. Właściwe utrzymanie ww. jednostek czy też zakładów budżetowych należy do prezydium rad narodowych miast nie stanowiących powiatów, ale — jak podkreślono uprzednio — zatrudnienie w tych placówkach kierowników i pracowników umysłowych, tzw. siły fachowej, należy do kierowników wydziałów powiatowych rad narodowych. Faktycznie zatem część pracowników każdej z tych placówek ma po dwóch zwierzchników: przewodniczącego prezydium mrn i kierownika wydziału resortowego prezydium powiatowej rady narodowej. A zatem kierownik danej jednostki budżetowej, czy też zakładu budżetowego, jest czy nie jest zwierzchnikiem podległych pracowników? Sytuacja taka kształtuje się tylko w resortach oświaty i kultury oraz zdrowia i opieki społecznej.

Zupełnie inaczej, prawidłowo rozwiązał to zagadnienie resort gospodarki komunalnej i mieszkaniowej. Kierowników zakładów budżetowych czy też dyrektorów przedsiębiorstw miejskich powołują prezydium rad narodowych, na wniosek

zrzeszeń gospodarki komunalnej i mieszkaniowej. Pracodawcą dla wszystkich pracowników zakładów czy przedsiębiorstw jest kierownik lub dyrektor. Oczywiście, zrzeszenie gospodarki komunalnej i mieszkaniowej i wydział gospodarki komunalnej prezydium powiatowej rady narodowej sprawują nadal nadzór nad pracą tych przedsiębiorstw i organizują szkolenia zawodowe pracowników.

Jednym z problemów, mających poważne znaczenie dla aktywizacji miast nie stanowiących powiatów, jest przekazanie uprawnienia w zakresie zawierania, w porozumieniu z wydziałem gospodarki komunalnej i mieszkaniowej prezydium prn, umów z instytucjami, przedsiębiorstwami i zakładami nie podporządkowanymi radom narodowym w sprawie partycypowania w budowie urządzeń komunalnych dla potrzeb miasta (wodociągi, kanalizacja) budowli ulic, placów i chodników. Prezydium mrn, nie posiadając jednak w swoim zakresie działania zagadnień inwestycyjnych (poza inwestycjami w ramach czynów społecznych), mają trudności z ustaleniem wkładu rad narodowych dla wykonania wspólnych zadań. Poza tym rady narodowe powinny uzyskać szersze uprawnienia w zakresie koordynacji wspólnych inwestycji, a w szczególności w stosunku do jednostek spółdzielczych (chodzi przede wszystkim o spółdzielnie pracy), które często ustosunkowują się negatywnie do podejmowanych przez prezydium inicjatyw, np. w zakresie budowy ulic.

Należy tu jeszcze wspomnieć o dużej rozpiętości zagadnień, występujących w miastach do 5 tys. mieszkańców, do 20 tys. i ponad 20 czy też 30 tys. mieszkańców oraz w zależności od położenia tych miast w stosunku do większych ośrodków przemysłowych, albo gdy te miasta same są ośrodkami przemysłowymi. Do niedawna natomiast ukazywały się zarządzenia czy rozporządzenia, dotyczące gromadzkich rad narodowych, które zgodnie z klauzulą drogacyjną, należało odpowiednio stosować do miejskich rad narodowych miast nie stanowiących powiatów. Oczywiście, problem ukształtowania tzw. miast nie stanowiących powiatów, a szczególnie miast, które mają już prawie 30 tys. mieszkańców, nie jest problemem łatwym do natychmiastowego rozwiązania. Miasta te jednak powinny otrzymać szersze uprawnienia, niż miasta do 5 czy 20 tys. mieszkańców.

Opisane wyżej zagadnienie nie może zmienić faktów, że polityka przekazywania dalszych zadań i uprawnień **wzmacnia rolę prezydium miejskich rad narodowych nie stanowiących powiatów**. Tym niemniej przy dalszej decentralizacji zadań i uprawnień należy zwracać uwagę, aby rozwiązywanie, czy też załatwianie prostej sprawy na szczeblu miasta nie stanowiącego powiatu, tj. w pierwszej instancji, nie wymagało dalszych uzgodnień z organami wyższego stopnia. Poza tym przekazywanie uprawnień i zadań wymaga w wielu przypadkach przesunięcia ze szczebla wyższego również etatów administracyjnych oraz podnoszenia kwalifikacji zawodowych pracowników załatwiających bezpośrednio sprawy obywateli.